

Діяльність державного інституту фізичної культури України та українського науково-дослідного інституту фізичної культури у 30-40-х роках ХХ століття

Лариса Таран
Дар`я Окунь
Тетяна Гриньова

Харківська державна академія фізичної культури,
Харків, Україна

Мета: узагальнити інформацію про діяльність Державного інституту фізичної культури України та Українського науково-дослідного інституту фізичної культури щодо розвитку освіти та науки у сфері фізичної культури і спорту в Українській соціалістичній радянській республіці.

Матеріал і методи: матеріалом дослідження була наукова література, де подається інформація стосовно питання, яке вивчається. Методи дослідження: аналіз і узагальнення даних наукової літератури, історико-системний, логічний, проблемно-пошуковий.

Результати: визначено, що ДІФКУ розпочав свою діяльність у складних умовах формування державності республіки. Навчальний заклад займався підготовкою викладачів-тренерів, викладачів-методистів з фізичного виховання для навчальних закладів, організаційно-методичних працівників. Серед викладачів інституту були досвідчені спеціалісти-практики, які сприяли розвитку спорту вищих досягнень та спортивної науки. З'ясовано, що УНДІФК було створено на базі науково-дослідної кафедри Центрального будинку фізичної культури у Харкові. У структурі дослідного інституту було запроваджено п'ять функціональних підрозділів та випускались збірники наукових робіт.

Висновки: Державний інститут фізичної культури України вніс значний вклад у розвиток вітчизняної системи фізичного виховання завдяки наявності спеціалістів-практиків, досвідченого професорсько-викладацького складу; підготовки кваліфікованих фахівців, спортсменів високого класу. Діяльність Українського науково-дослідного інституту фізичної культури була вагомим для республіки. Саме у 30-ті роки ХХ століття було закладено підґрунтя для подальшого розвитку вітчизняної спортивної науки.

Ключові слова: інститут фізичної культури, науково-дослідний інститут фізичної культури, спортивна освіта, спортивна наука.

Вступ

Становлення та розвиток спортивної освіти і науки, випуск періодичних спортивних видань в Україні проходило за часів формування державності республіки зі столицею у місті Харкові. Вивченню цього питання присвячені роботи багатьох науковців, у яких подаються як загальновідомі, так і маловідомі факти.

Предметом дослідження Ю. Тимошенко (2011) стала система підготовки педагогічних кадрів у сфері фізичної культури в 1920-1930-і рр., автором всебічно розглянуто передумови становлення системи фізкультурної освіти.

Дослідження Г. Грибана (2012) присвячене вивченню та аналізу тенденцій розвитку методичної системи фізичного виховання в Україні в ХХ столітті. Зокрема зауважується, що в Східній Україні в 20-39-і роки ХХ століття було створено наукові основи фізичного виховання та теоретико-методичні засади українського фізкультурно-спортивного руху, що залишило значну спадщину для формування сучасної методичної системи фізичного виховання. Формування моделей методичної систе-

ми фізичного виховання було зумовлено рядом чинників: суспільно-історичними умовами, рівнем розвитку теорії і методики фізичного виховання, рівнем розвитку вищої педагогічної освіти в країні, рівнем розвитку фізкультурно-масової роботи серед молоді та розвитку спорту, наявністю науково-методичних видань з фізичного виховання.

Як зазначає Г. Савченко, Є. Хоменко (2013), на зламі 20-30-х років в умовах політичних та соціально-економічних змін, на шлях яких стало вище партійно-радянське керівництво, фізична культура відіграла роль важливого складника державної політики, була одним із засобів підвищення ефективності праці, політичного виховання, військової підготовки та оздоровлення населення.

Особливості становлення та розвитку закладів вищої фізкультурної освіти на теренах України у ХХ столітті простежено у роботі О.Ю. Ажиппо (2020), У.М. Проценко (2013, 2020). Дослідженням встановлено, що серед чинників впливу на створення профільних фізкультурних

вищих навчальних закладів у ХХ столітті домінуючими є політичні та оборонні.

Питання щодо становлення науково-методичних основ радянської системи фізичного виховання та спорту в період 1930-1941 рр. розглянуто у навчальному посібнику В.А. Вербицького (2014) «Історія фізичної культури та спорту в Україні». Автори зазначають, що науковий підхід до побудови тренувального процесу призвів до появи нових ефективних методик підготовки спортсменів та технік виконання спортивних елементів, різкого якісного росту результатів спортсменів.

Мета дослідження – узагальнити інформацію про діяльність Державного інституту фізичної культури України та Українського науково-дослідного інституту фізичної культури щодо розвитку освіти та науки у сфері фізичної культури і спорту в Українській соціалістичній радянській республіці.

Матеріал і методи дослідження

Матеріалом дослідження була наукова література, де подається інформація стосовно питання, яке вивчається. Методи дослідження: аналіз і узагальнення даних наукової літератури, історико-системний, логічний, проблемно-пошуковий.

Результати дослідження

Для відкриття Державного інституту фізичної культури України можна визначити ряд передумов. Було створено дві перші у республіці кафедри з фізичної культури – у 1925 році при Харківському інституті народної освіти (ХІНО) та у 1928-1929 роках при Харківському медичному інституті. Керівником обох кафедр було призначено доктора Бляха Володимира Абрамовича. Одночасно В.А. Блях викладав на Всеукраїнських курсах фізичної культури у 1925-1926 рр. [15].

Необхідність підготовки фахівців з фізичної культури і спорту спонукало прийняття Декрету Ради Народних Комісарів СРСР у 1929 році, завдяки якому фізичне виховання введено в усіх вузах країни як обов'язкова навчальна дисципліна. При Харківському, Київському, Одеському інститутах народної освіти створено відділи фізичної культури.

Курси із підготовки викладачів фізичної культури у школах починають діяти на правах факультету в Харківському та Київському інститутах народної освіти, а в Одеському та Артемівському інститутах працювали курси без автономних прав [8].

Історична довідка. 20 травня 1930 року на засіданні колегії Народного Комісаріату освіти Української СРР було прийнято рішення про створення Державного інституту фізичної культури України у місті Харкові – столиці республіки. Інститут було створено з метою підготовки викладачів фізкультури для навчальних закладів та організаторів-методистів фізичної культури [8, 16].

У 1930 р. інститут мав назву – Всеукраїнський інститут фізичної культури, а після 1935 р. – Державний інститут фізичної культури України [17].

У період 1930-1933 рр. ДІФКУ розміщувався по вулиці Вільна Академія (Університетська), 25. Раніше у будинку розміщувалася бібліотека, обсерваторія, університетська домована церква та актова зала [10].

У 1934 р. ДІФКУ передано будівлю на площі Тевелева (Конституції), 18, де до цього розміщувався Азовсько-Донський банк [9].

Важливі дати для інституту. 1 жовтня 1930 р. – початок навчальних занять у ДІФКУ. Після вступних іспитів на перший курс було зараховано 78 осіб [10].

У 1930-1931 рр. ДІФКУ був підпорядкований Народному Комісаріату освіти Української СРР, а з 1932 року був переданий до відома Всеукраїнської вищої ради фізичної культури, що сприяло поліпшенню його матеріально-технічної бази [8].

До 1946 року інститут залишався єдиним вищим навчальним закладом для підготовки фахівців з фізичного виховання в Українській СРР та одним із трьох головних спортивних вишів СРСР.

Першим директором ДІФКУ став Костянтин Павелл (з Харківського інституту народної освіти), а його заступником з навчальної, методичної та наукової роботи Микола Філь. Серед перших викладачів ДІФКУ були досвідчені спеціалісти-практики – Іван Бражник (гімнастика), Степан Романенко (спортивні ігри), Володимир Бедункевич (боротьба, важка атлетика, лижний спорт, легка атлетика), Петро Заковорот (фехтування, рукопашний бій), Микола Кротов (футбол), Микола Філь (теорія і методика фізичного виховання, історія фізичної культури) та інші [9, 11].

З інститутів фізичної культури, які вже діяли на той час у Москві та Ленінграді, на роботу до ДІФКУ переїхали: Петро Собенко (спортивна гімнастика), Михайло Романенко (бокс), Зосима Синицький та Микола Виставкін (легка атлетика), Вадим Андрієвський (фехтування), Олександра Семенова (художня гімнастика) та інші [11].

Серед спеціалістів спортивних дисциплін першого кадрового складу вузу не було жодного дипломованого. Однак усі вони були знавцями-практиками, які мали спеціальні знання та спортивні досягнення. І саме ці їхні якості визначили наступну історію вишу, орієнтовану на спорт вищих досягнень, розвиток спортивної науки та підготовку тренерських кадрів [11].

Викладацький склад ДІФКУ поповнювався і його найкращими випускниками, серед яких були Валентина Зінченко, Микола Теппер, Дмитро Оббаріус, Олександр Мішаков, Іван Вржесневський, Євген Івахін та інші, які багато в чому зумовили розвиток спорту та спортивної науки протягом наступних десятиліть [11].

У 1933 році створено перші кафедри із загальнотеоретичних дисциплін, які очолили академік В. Воробйов, професори П. Рубінштейн, В. Блях, доценти М. Філь, К. Іванов, М. Тесленко, М. Горкін [17].

У 1934 р. відповідно до постанови Вищої ради фізичної культури створюються три факультети: організаційно-методичний, спортивно-технічний, військовий. З'явилася спеціалізація, профілюючими стали спортивно-педагогічні дисципліни.

Організаційно-методичний факультет мав два відділи: дошкільно-шкільний, який готував викладачів-методистів вищої кваліфікації з фізичного виховання та виробничо-вишівський – готував організаційно-методичних працівників, викладачів-методистів для вищих навчальних закладів [17].

Спортивно-технічний факультет мав сім відділів: гімнастичний, легкоатлетичний, захисту й нападу, водного спорту, зимового спорту, стрілецької справи, спортивних ігор. Основний профіль цього факультету – підготовка викладачів-тренерів вищої кваліфікації з окремих видів спорту.

Таблиця 1

Загальна чисельність студентського контингенту та професорсько-викладацького складу Державного інституту фізичної культури України (1930/1931 – 1940/1941 навчальні роки)

Загальна чисельність	Навчальний рік		
	1930/1931	1935/1936	1940/1941
Студентів (к-сть осіб)	124	1004	1031
Професорсько-викладацького складу (к-сть осіб)	27	86	107

Також у 1934 р. при ДІФКУ відкрито школу тренерів, яка у 1936 р. була реформована у Вищу школу тренерів.

У 1935 р. відкрито екстернатуру з призначенням для навчання викладачів, які мали великий практичний досвід, але не мали спеціальної фізкультурної освіти.

У 1937 р. групу ведучих спеціалістів було репресовано, серед яких В. Бедункевич, Н. Бутаков, О. Концевич, В. Блях та інші.

У травні 1940 р. відбулась перша наукова конференція ДІФКУ, за матеріалами якої видано збірник.

За період 1936-1941 рр. викладачі інституту та аспіранти виконали 84 роботи, що були опубліковані у якості наукових, методичних та навчальних посібників.

Інформація щодо кількісного складу студентського контингенту та професорсько-викладацького складу по окремих навчальних роках представлена у таблиці 1 [2, 8, 17].

Загалом за десять років функціонування Державного інституту фізичної культури України у місті Харкові кількість студентів збільшилась у вісім разів, а професорсько-викладацький склад у майже чотири рази.

24 березня 1944 р. прийнята постанова, де зазначено рішення про перевід ДІФКУ із Харкова до Києва.

Узагальнюючи діяльність ДІФКУ у 30-х роках [17], можна виділити проблеми, які перешкоджали діяльності інституту:

- відсутність необхідних для занять приміщень, що зривало плановість навчального процесу та його якість, нестача обладнання, коштів у роботі інституту. Так, орендовані приміщення були розкидані по 15 місцях Харкова, заняття проводились у дві зміни, доводилось проводити об'єднані лекції з великою кількістю студентів;
- відсутність гуртожитку для студентів та нормальних побутових умов;
- вплив настанов Вищої ради фізичної культури СРСР на підготовку студентів у напрямку військовизації.

Необхідно виокремити особливості навчання, що були притаманні для того часу. Студентам необхідно було опанувати, починаючи з 3 курсу, спортивну техніку з 1-2 видів спорту (бажано зимовий і літній) та по закінченню інституту скласти іспит не нижче II розряду. Виконання нормативів комплексу ГПО II ступеня було обов'язковим для всіх студентів, але його мали освоїти в позанавчальний час. Студенти інституту повинні були брати участь в усіх змаганнях календаря окремою командою [17].

Діяльність Українського науково-дослідного інституту фізичної культури. Центральний Будинок ФК у Харкові

було відкрито у 1925 році за ініціативи Володимира Абрамовича Бляха. Це був перший в Україні Будинок фізичної культури, де готували громадських організаторів – інструкторів фізичної культури для роботи з «трудоючим населенням». Розташовувався він на вулиці Мар'їнська, 14.

У виданні А. Буценко (1928) «П'ятиріччя радянської фізкультури на Україні» відмічається: «В Україні існує 12 будинків фізкультури при округових радах фізкультури і один Центральний Будинок ФК у Харкові, при якому у 1928 році почала існувати науково-дослідна кафедра фізичної культури. Ці будинки провадять науково-дослідну роботу в царині фізкультури».

В структурі Центрального будинку фізичної культури (ЦБФК) починають діяти кабінети: соматичний, антропометричний, корегувальної гімнастики, згодом – кабінет моторики, психотехнічний, рентгенологічний, гінекологічний та інші, організовано фізіологічну лабораторію. З 1926 року в харківському ЦБФК налагоджується курсова підготовка «лікарів-фізкультурників» [4].

За даними О.М. Вацеби (2003), саме ця кафедра, перетворилася у 1931 році в Український науково-дослідний інститут фізичної культури. Першим директором установи став Володимир Блях (Загальносоюзна установа – Центральний науково-дослідний інститут фізичної культури в Москві створено тільки у 1933 році).

При науково-дослідному інституті фізичної культури було відкрито аспірантуру, з періодом 3-х річного навчання, а також її філії в Одесі, з досить широкою проблематикою дослідницької роботи, в якій чільне місце приділялося вивченню проблем спортивного тренування та клініко-біологічним аспектам фізичного виховання та спорту. Відкриття аспірантури стало важливим стимулом популяризації спортивної науки, активізації наукових досліджень, підготовки фахівців вищої кваліфікації [11].

У звіті про розвиток фізкультурного руху в Україні зазначено, що найближче завдання науково-дослідного інституту та його філій – впроваджувати ФК в процеси виробництва, в оздоровчі заклади, сільські гуртки фізкультури, в школи і всіляко популяризувати свою роботу серед найширших мас фізкультурників і працюючих [2]. Філії науково-дослідного інституту були відкриті в Одесі – 1931 рік, Києві – 1932 рік, Дніпропетровську – 1934 рік [4].

Український науково-дослідний інститут фізичної культури в 30-і роки запроваджував наступні функціональні підрозділи: сектор фізичної культури на виробництві, лікувально-профілактичний сектор, військовий

сектор, сектор навчальних закладів, клініко-фізіологічний відділ з кабінетом і лабораторією. Багато уваги у роботі НДІ приділялось лікувальній фізкультурі.

Підсумкові конференції науково-дослідного інституту фізичної культури проводились щорічно.

За період роботи НДІ до 1939 року було випущено 11 збірників наукових робіт. Тематика більшості збірників була пов'язана з проблемами масової фізичної культури, професійно-прикладної фізичної підготовки населення.

Збірники наукових робіт випускались під редакцією професора В.А. Бляха. Він керував і більшістю наукових проектів. До речі, можливо, за його особистої участі (як автора чи редактора) з'явилося близько 10 відсотків усіх книг, випущених в Україні в 20-30-і роки минулого століття [4]. Окрім цього, Володимир Блях був редактором та автором спортивних часописів «Весник физической

культуры» (1922-1929), «Спорт» (1922-1938), «Спортивный листок» (1922) [7, 14].

Висновки / Дискусія

Державний інститут фізичної культури України вніс значний вклад у розвиток вітчизняної системи фізичного виховання завдяки наявності спеціалістів-практиків, досвідченого професорсько-викладацького складу; підготовці кваліфікованих фахівців, спортсменів високого класу. Діяльність Українського науково-дослідного інституту фізичної культури була вагомим для республіки. Саме у 30-ті роки ХХ століття було закладено підґрунтя для подальшого розвитку вітчизняної спортивної науки.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з узагальненням звітів наукових робіт Українського науково-дослідного інституту фізичної культури, дослідженням діяльності видатних постатей української спортивної науки.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що немає конфлікту інтересів, який може сприятися як такий, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Список посилань

1. Ажиппо О. Ю., Проценко У. М., (2020), «Історичні аспекти становлення вищої освіти фізкультурного профілю на теренах України (20-70 роки ХХ століття)», Інноваційна педагогіка, Випуск 24, Том 1, С.9-13.
2. Блях В. А., Привіс С. Л., (1935), Фізкультурний рух на Україні до XIII всеукраїнського з'їзду рад. К., 32 с.
3. Буценко А. (1928), V-річчя Радянської фізкультури на Україні. Харків: Вісник фізичної культури, 40 с.
4. Ващеба О. (2003), «Діяльність Українського науково-дослідного інституту фізичної культури (1931-1939) як науково-організаційна основа формування та розвитку Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту в сучасній Україні», Актуальні проблеми фізичної культури і спорту №1, С. 39-45.
5. Вербицький В. А., (2014), Історія фізичної культури та спорту в Україні: навчальний посібник. Миколаїв, ЧДУ ім. Петра Могили, 340 с.
6. Грибан Г. П. (2012), «Тенденції розвитку методичної системи фізичного виховання студентів в освітній практиці у ХХ столітті», Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, №8, С. 30-33.
7. Грот Ю., (2015), Этот непостезжимый Блях. URL: https://volley-kharkiv.ucoz.ua/publ/ehot_nepostizhimyj_bljakh/2-1-0-53
8. Літопис Національного університету фізичного виховання і спорту України (2005), Київ: Олімпійська література, С. 8-17.
9. Олейник Н. А., Грот Ю. И., (2002), История физической культуры и спорта на Харьковщине. Т.1. Харьков: ХДАФК, С. 65, 102-103, 115-117.
10. Платонов В. Н., (1990), Киевский инфизкульт: годы и люди. Киев: Здоровье, 215 с.
11. Платонов В. (2020), «Спортивная наука Украины: страницы истории», Наука в олимпийском спорте, С. 4-47. DOI:10.32652/olympic2020.3_1
12. Проценко У. М., (2013), «Становлення системи підготовки кадрів для фізичного виховання та спорту в Україні у другій половині ХХ століття», Наук. зап. Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова, Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, Вип. 111, С. 133 – 140.
13. Савченко Г., Хоменко Є. (2013), «Перебудова системи фізичної культури в УССР наприкінці 1920-х – на початку 1930-х років», Етнічна історія народів Європи, Випуск 39, С. 134-139.
14. Сазонова Ю., (2018), «Журнал «Вестник физической культуры» (1922–1929) як епохальне явище в історії харківської спортивної журналістики», Вісник книжкової палати, №10, С.41-46.
15. Сазонова Ю. О., (2020), Спортивна журналістика України: провідні персоналії та основні газетно-журнальні видання (XIX–XXI ст.): монографія. Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили, 256 с.
16. Соловьев В. О., Сидоров В. И. (2013), Первая столица республики: Историко-публицистический очерк. Харьков, 116 с.
17. Тимошенко Ю. (2011), «Становлення системи підготовки педагогічних кадрів у сфері фізичної культури», Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві, №.2 (14), С. 8-15.

Стаття надійшла до редакції: 24.09.2021 р.

Опубліковано: 25.10.2021 р.

Аннотация. *Лариса Таран, Дарья Окунь, Татьяна Гринева. Деятельность Государственного института физической культуры Украины и Украинского научно-исследовательского института физической культуры в 30-40-х годах XX века. Цель:* обобщить информацию о деятельности Государственного института физической культуры Украины и Украинского научно-исследовательского института физической культуры по развитию образования и науки в сфере физической культуры и спорта в Украинской социалистической советской республике. **Материал и методы:** материалом исследования была научная литература, где содержится информация по изучаемому вопросу. **Методы исследования:** анализ и обобщение данных научной литературы, историко-системный, логический, проблемно-поисковый. **Результаты:** определено, что ГИФКУ начал свою де-

яльність в складних умовах формування державності республіки. Учебное заведение занималось подготовкой преподавателей-тренеров, преподавателей-методистов по физическому воспитанию для учебных заведений, организационно-методических работников. Среди преподавателей института были опытные специалисты-практики, способствовавшие развитию спорта высших достижений и спортивной науки. Установлено, что УНИИФК был создан на базе научно-исследовательской кафедры Центрального дома физической культуры в Харькове. В структуре исследовательского института работало пять функциональных отделов и выпускались сборники научных работ. **Выводы:** институт внес значительный вклад в развитие отечественной системы физического воспитания благодаря наличию специалистов-практиков, опытного профессорско-преподавательского состава; подготовке квалифицированных специалистов, спортсменов высокого класса. Деятельность Украинского научно-исследовательского института физической культуры была важной для республики. Именно в 30-е годы XX столетия была заложена основа для дальнейшего развития отечественной спортивной науки.

Ключевые слова: институт физической культуры, научно-исследовательский институт физической культуры, спортивное образование, спортивная наука.

Abstract. Larysa Taran, Daria Okun, Tetiana Grynova. Activities of the State Institute of Physical Culture of Ukraine and the Ukrainian Research Institute of Physical Culture in the 30-40 of the XX century. Purpose: summarize information on the activities of the State Institute of Physical Culture of Ukraine and the Ukrainian Research Institute of Physical Culture for the development of education and science in the field of physical culture and sports in the Ukrainian Socialist Soviet Republic. **Material and methods:** the research material was scientific literature, which contains information on the issue under study. Research methods: analysis and generalization of scientific literature data, historical-systemic, logical, problem-search. **Results:** it was determined that SICU began its activities in difficult conditions of the formation of the statehood of the republic. The educational institution was engaged in the preparation of teachers-trainers, teachers-methodologists in physical education for educational institutions, organizational and methodological workers. Among the teachers of the institute were experienced practitioners who contributed to the development of high-performance sports and sports science. It was established that UNSIPC was created on the basis of the research department of the Central House of Physical Culture in Kharkov. In the structure of the research institute, five functional departments worked and collections of scientific works were published. **Conclusions:** the institute has made a significant contribution to the development of the domestic system of physical education due to: the presence of practitioners, experienced teaching staff; training of qualified specialists, high-class athletes. The activity of the Ukrainian Scientific Research Institute of Physical Culture was important for the republic. It was in the 30s of the XX century that the foundation was laid for the further development of domestic sports science.

Keywords: Institute of Physical Culture, Research Institute of Physical Culture, sports education, sports science.

References

1. Azhyppo, O. Yu., Protsenko, U. M., (2020), «Historical aspects of higher education in physical education in Ukraine (20-70 years of XX century)», *Innovatsiyna pedahohika*, Vypusk 24, Tom 1, pp. 9-13. (in Ukr.)
2. Blyakh, V. A., Pryvis, S. L., (1935), *Fizkul'turnyy rukh na Ukraini do KHIII vseukrayins'koho z'yizdu rad* [Physical culture movement in Ukraine before the XIII All-Ukrainian Congress of Soviets]. K., 32 p. (in Ukr.)
3. Butsenko, A. (1928), *V-richchya Radyans'koyi fizkul'tury na Ukraini* [V-anniversary of Soviet physical culture in Ukraine]. Kharkiv: *Visnyk fizychnoyi kul'tury*, 40 p. (in Ukr.)
4. Vatsaba, O. (2003), «Activities of the Ukrainian Research Institute of Physical Culture (1931-1939) as a scientific and organizational basis for the formation and development of the State Research Institute of Physical Culture and Sports in modern Ukraine», *Aktual'ni problemy fizychnoyi kul'tury i sportu*, №1, pp. 39-45. (in Ukr.)
5. Verbyts'kyi, V. A. (2014), *Istoriya fizychnoyi kul'tury ta sportu v Ukraini* [History of physical culture and sports in Ukraine]: *navchal'nyy posibnyk*. Mykolayiv, CHDU im. Petra Mohyly, 340 p. (in Ukr.)
6. Hryban, H. P. (2012), «Trends in the development of the methodological system of physical education of students in educational practice in the twentieth century», *Pedahohika, psykhohohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu*, №8, pp. 30-33. (in Ukr.)
7. Grot, Yu. (2015), *Etot nepostezhimyy Blyakh* [This inconceivable Blach]. URL: https://volleykharkiv.ucoz.ua/publ/ehot_nepostezhimyj_bljakh/2-1-0-53 (in Russ.)
8. *Litopys Natsional'noho universytetu fizychnoho vykhovannya i sportu Ukrainy* (2005) [Chronicle of the National University of Physical Education and Sport of Ukraine]. Kyiv: *Olimpiys'ka literatura*, pp. 8-17. (in Ukr.)
9. Oleynik, N. A., Grot, Yu. I. (2002), *Istoriya fizicheskoy kul'tury i sporta na Khar'kovshchine* [History of physical culture and sports in the Kharkiv region]. T. I. Khar'kov: *KHDAFK*, pp. 65, 102-103, 115-117. 9 (in Russ.)
10. Platonov, V. N., (1990), *Kiyevskiy infizkul't: gody i lyudy* [Kiev infizcult: years and people]. Kiyev: *Zdorov'ye*, 215 p. (in Russ.)
11. Platonov, V. (2020), «Sports science of Ukraine: pages of history», *Nauka v olimpiyskom sporte*, pp. 4-47. DOI:10.32652/olympic2020.3_1 (in Russ.)
12. Protsenko, U. M. (2013), «Formation of a system of training for physical education and sports in Ukraine in the second half of XX century», *Nauk. zap. Nats. ped. un-tu imeni M. P. Drahomanova*, Kyiv: *NPU im. M.P. Drahomanova*, Vyp. 111, C. 133 –140. (in Ukr.)
13. Savchenko, H., Khomenko, Ye. (2013), «Restructuring of the system of physical culture in the USSR in the late 1920's - early 1930's», *Etnichna istoriya narodiv Yevropy*, Vypusk 39, pp. 134-139. (in Ukr.)
14. Sazonova, Yu. (2018), «Journal» *Bulletin of Physical Culture* «(1922-1929) as an epoch-making phenomenon in the history of Kharkiv sports journalism», *Visnyk knyzhkovoyi palaty*, №10, pp. 41-46. (in Ukr.)
15. Sazonova, Yu. O., (2020), *Sports journalism of Ukraine: leading personalities and main newspaper and magazine publications (XIX-XXI centuries): monohrafiya*. Mykolayiv: *CHNU im. Petra Mohyly*, 256 p. (in Ukr.)
16. Solov'yev, V. O., Sidorov, V. I. (2013), *Pervaya stolitsa respubliki: Istoriko-publitsisticheskiy ocherk* [The first capital of the republic: Historical and journalistic sketch]. Khar'kov, 116 p. (in Russ.)
17. Tymoshenko, Yu. (2011), «Formation of the system of pedagogical training in the field of physical culture», *Fizychno vykhovannya, sport i kul'tura zdorov'ya u suchasnomu suspil'stvi*, №2 (14), pp. 8-15. (in Ukr.)

Received: 24.09.2021.

Published: 25.10.2021.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Таран Лариса Миколаївна: к.фіз.вих., доцент; Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська, 99, м. Харків, 61058, Україна.

Таран Лариса Николаевна: к. физ. восп., доцент; Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская, 99, г. Харьков, 61058, Украина.

Larysa Taran: PhD (Physical Education and Sport), Associate Professor; Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8141-443X>

E-mail: taranlarisa11@gmail.com

Окунь Дар'я Олександрівна: к.фіз.вих.; Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська, 99, м. Харків, 61058, Україна.

Окунь Дарья Александровна: к. физ. восп.; Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская, 99, г. Харьков, 61058, Украина.

Daria Okun: PhD (Physical Education and Sport); Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0639-5846>

E-mail: dariaokun@gmail.com

Гриньова Тетяна Іванівна: к.фіз.вих., доцент; Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська, 99, м. Харків, 61058, Україна.

Гринёва Татьяна Ивановна: к. физ. восп., доцент; Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская, 99, г. Харьков, 61058, Украина.

Tetiana Grynova: PhD (Physical Education and Sport), Associate Professor; Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivskaya, 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8768-0672>

E-mail: tgrynova88@gmail.com